

Татарстан Республикасы
Әлмәт муниципаль районы
Түбән Мактама бистә Советы
КАРАРЫ

28 сентябрь 2021 ел

№ 36

Татарстан Республикасы Әлмәт
муниципаль районы Түбән Мактама
шәһәр тибындагы бистә Уставына
үзгәрешләр көртү турында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законга үзгәрешләр кертелү, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, 2007 елның 7 маенданы 21-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Сайлау кодексына үзгәрешләр кертелүгә бәйле рәвештә, Татарстан Республикасы Әлмәт муниципаль районының Түбән Мактама шәһәр тибындагы бистә Уставының XV бүлеге, 2021 елның 20 январендәге гавами тыңлаулар нәтижәләрен исәпкә алып, Әлмәт шәһәр прокуратурасының 2020 елның 30 сентябрендәге 992 номерлы һәм 2021 елның 29 апрелендәге 562 номерлы күрсәтмәләрен карап,

Түбән Мактама бистә Советы КАРАР КЫЛДЫ:

1. Татарстан Республикасы Әлмәт муниципаль районы Түбән Мактама шәһәр тибындагы бистә Уставына, Татарстан Республикасы Әлмәт муниципаль районы Түбән Мактама бистәсе Советенең 2011 елның 06 октябрендәге 55 номерлы карары белән расланган (2012 елның 04 июлендәге 96 номерлы, 2013елның 28 августындагы 146 номерлы, 2014 елның 18 декабрендәге 218 номерлы, 2016 елның 12 маенданы 38 номерлы, 2017 елның 12 апрелендәге 71 номерлы, 2018 елның 04 июлендәге 124 номерлы, 2019 елның 14 маенданы 161 номерлы, 2020 елның 14 маенданы 185 номерлы караплар белән кертелгән үзгәрешләрне исәпкә алып) кушымтага тәңгәл рәвештә үзгәрешләр кертергә:

2. Әлмәт муниципаль районының Түбән Мактама шәһәр тибындагы бистә Уставына кертелгән үзгәрешләрне Россия Федерациясе Юстиция министрлыгының Татарстан Республикасы буенча идарәсенә жибәрергә.

3. Татарстан Республикасы Әлмәт муниципаль районының Түбән Мактама шәһәр тибындагы бистә Уставына кертелгән үзгәрешләрне, рәсми теркәлү узгач, Түбән Мактама бистәсендә һәм Тихоновка авылы территорияләрендә урнашкан махсус мәгълүмат стендларында, «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы»нда (PRAVO.TARSTAN.RU) һәм Әлмәт муниципаль районы сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чeltәрендә урнаштырырга.

4. Әлеге карап «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 44 статьясындагы 8 өлеше нигезендә үз көченә керә.

5. «Россия Федерациясе Урман кодексына һәм «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законның 14 һәм 16 статьяларына үзгәрешләр көртү хакында» 2021 елның 2 июлендәге 304-ФЗ номерлы Федераль законның үз көченә керүен исәпкә алып, 6 статьяның 1 өлешендәге 20.1, 20.2 пунктлары 2022 елның 1 январеннән барлыкка килгән хокук мәнәсәбәтләренә кагыла.

6. Әлеге каарның үтәлешен контролльдә тотуны Түбән Мактама шәһәр тибындагы бистә башлыгына йөкләргә

Түбән Мактама шәһәр тибындагы
бистә башлыгы

Р.А. Бадретдинов

Татарстан Республикасы Әлмәт
муниципаль районы Түбән Мактама
бистә Советының 2021 елның
28 сентябрендәге 36 номерлы
каравына 1 нче күшымта

Татарстан Республикасы
Әлмәт муниципаль районы
Түбән Мактама шәһәр тибындагы бистә
Уставына үзгәрешләр

1. 6 статьяның 1 өлешендә:

а) 4.1 пунктын яңа редакциядә бәян итәргә:

«4.1 жылышлык белән тәэммин итү объектларын төзү, реконструкцияләү һәм (яисә) модернизацияләү буенча бердәм жылышлык белән тәэммин итүче оешма тарафыннан йөкләмәләр үтәлешенә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру»;

б) 5 пунктны яңа редакциядә бәян итәргә:

«(5) Торак пунктлар чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеге һәм аларда юл хәрәкәте иминлеген тәэммин итү, парковкалар (парковка урыннары) эшчәнлеген булдыруны һәм тәэммин итүне кертеп, автомобиль транспортында, шәһәр жир өсте электр транспортында һәм жирлекнең торак пунктлары чикләрендә юл хужалығында муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, юл хәрәкәтен оештыру, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һәм юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә Россия Федерациясе законнары нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру»;

в) 20 пунктны яңа редакциядә бәян итәргә:

«(20) жирлек территориясен тәзекләндеру кагыйдәләрен раслау, тәзекләндерү өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, аның предметы булып жирлек территориясен тәзекләндерү кагыйдәләрен үтәү, социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктуралары объектларыннан һәм күрсәтелә торган хезмәтләрдән инвалидларның файдалана алуын тәэммин итү таләпләрен үтәү, күрсәтелгән кагыйдәләр нигезендә жирлек территориясен тәзекләндерүне оештыру, шулай ук жирлекнең торак пунктлары чикләрендә урнашкан шәһәр урманнарыннан, аеруча саклана торган табигать территорияләрендәге урманнардан файдалануны, аларны саклауны, торғызуны оештыру;»

г) түбәндәге эчтәлекле 20.1 пункт өстәргә: «жирлекнең торак пунктлары жирләрендә урнашкан урманчылыклар составындагы урманчылыкларны бетерү, аларның чикләрен билгеләү һәм үзгәртү турында, шулай ук жирлекнең торак пунктлары жирләрендә урнашкан урманчылыкларның урман хужалығы регламентларын әшләү һәм раслау хакында каарлар кабул итү»;

д) түбәндәге эчтәлекле 20.2 пункт өстәргә: «жирлекнең торак пунктлары жирләрендә урнашкан урманнарга карата урман корылышы чараларын гамәлгә ашыру»;

е) 27 пунктта «файдалану һәм саклау өлкәсендә» сүзләрен «саклау һәм файдалану өлкәсендә» сүзләренә алмаштырырга;

ж) 38 пунктны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«(38) комплекслы кадастр эшләрен башкаруда федераль закон нигезендә катнашу»;

з) түбәндәге эчтәлекле 40 пункт өстәргә:

«(40) жирлек территориясендә элек исәпкә алынган күчемсез милек объектларының хокук ияләрен ачыклау буенча чаралар күрү һәм үткәрү, күчемсез мөлкәтнең бердәм дәүләт реестрына кертү өчен күчемсез мөлкәт объектларының хокукка ия булучылары турында белешмәләр жибәрү.».

2. 7 статьяның 1 өлеше:

а) 10 пунктты яңа редакциядә бәян итәргә:

«10) «Россия Федерациясендә дәүләт контроле (күзәтчелеге) һәм муниципаль контроль түрүнда» 2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләрен кулланып, федераль законнарда каралган мәсьәләләр буенча муниципаль контрольне оештыру һәм гамәлгә ашыру;

б) 7 статьяның 1 өлешенә түбәндәгे эчтәлекле 19, 20 пунктлар өстәргә:

«19) участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гайлә әғъзаларына күрсәтелгән вазыйфа хезмәткәре биләгән вакытка торак урыны бири;

20) алкоголь, наркотик яисә башка токсик исереклек халәтендәге затларга ярдәм күрсәту чараларын гамәлгә ашыру».

3. 10 статьяны 5.1. пунктлары белән тулыландырырга. 6.1. киләсе эчтәлектәге:

«5.1.) халық жыены;

6.1.) инициативалы проектлар;».

4.12 статьяның 1 өлешенә түбәндәгे эчтәлекле абзацлар өстәргә:

«Әгәр бистә Советы депутатларын сайлауларда тавыш бирү бермандатлы сайлау округында бер кандидатура буенча үткәрелсә, тавыш бирүдә катнашкан сайлаучылар кимендә 50 процент тавышын жыйган кандидат сайланган дип санала.

Теркәлгән кандидатлар тавышларны бертигез жыйса, алданрак теркәлгән кандидат сайланган дип санала».

5. 14.1 статьяда:

а) 3 өлешкә түбәндәгә эчтәлекле 2.1 пункт өстәргә:

«2.1) торак пункт территориясенең әлеге өлешендә гражданнарның үзара салым акчаларын көртү һәм куллану мәсьәләсе буенча жирлек составына көрүче торак пункт территориясе өлешендә Татарстан Республикасы законы нигезендә;»;

б) 3 өлешнең 3 пункттын түбәндәгә редакциядә бәян итәргә:

«3) авылара территориядә урнашкан торак пунктта яңа төзелгән жирлек булдыру түрүнда халық инициативасын күрсәту максатларында, шулай ук яңа төзелгән жирлектә, әгәр аның сайлау хокукуна ия халкы саны 300 кешедән артмаса, яңа төзелгән жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасын билгеләү мәсьәләсе буенча»;

в) 4 өлешне түбәндәгә редакциядә бәян итәргә:

«4. Әлеге статьяның 3 өлешендәге 2.1 пункттында каралган очрактан тыш, гражданнар жыены муниципаль бәрәмлек башлыгы тарафыннан мәстәкыйиль рәвештә яки кимендә 10 кеше булган торак пунктта яшәүчеләр төркеме инициативасы буенча чакырылырга мөмкин»;

г) түбәндәгә эчтәлекле 4.1 өлеш өстәргә:

«4.1 Әлеге статьяның 3 өлешендәге 2.1 пункттында каралган гражданнарның жыены, 10 кешедән дә ким булмаган санда торак пункт территориясенең тиешле өлешендә яшәүче кешеләр төркеме инициативасы буенча, жирлек Советы тарафыннан хуплана.

Гражданнар жыены үткәрелә торган торак пункт территориясенең бер өлеше чикләре бистә Советы каары белән жирле әһәмияттәге тиешле мәсьәләләрне хәл итүдә торак пункт территориясенең күрсәтелгән өлешендә яшәүчеләрнең гомуми мәнфәгатъләре критериеннән чыгып билгеләнә».

д) 7.1 өлештә «торак пунктта яшәүчеләр» сүзләреннән соң «(яисә аның территория өлешләрендә)» сүзләрен өстәргә.

6. II бүлеккә түбәндәге эчтәлекле 16.1 статья өстәргә:

«16.1 статья. Инициатив проектлар

1. Жирлек халкы яисә аның өлеше өчен өстенлекле әһәмияткә ия чараларны гамәлгә ашыру максатларында, жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне яисә жирле үзидарә органнарына бирелгән башка мәсьәләләрне хәл итү буенча, жирлекнән башкарма комитетына инициатив проект кертелергә мөмкин. Инициатив проектлар гамәлгә ашырыла ала торган муниципаль берәмлек территориясенең бер өлешен билгеләү тәртибе жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

2. Инициатив проектны керту инициативасы белән уналты яшькә житкән, составына торак пунктта яшәүче кимендә уннан да ким булмаган граждан кергән (алга таба - проект инициаторлары) инициатив төркем, торак пункт старостасы чыгыш ясарга хокуклы. Инициатив төркемнең минималь саны жирлек Советының норматив хокукый акты белән киметелергә мөмкин. Жирлек Советының норматив хокукый акты нигезендә проект инициаторы булу хокуку шулай ук тиешле муниципаль берәмлек территориясенең эшчәнлек алып баручы башка затларга да бирелергә мөмкин.

3. Инициатив проектта түбәндәге белешмәләр булырга тиеш:

1) жирлектә яисә аның өлешендә яшәүчеләр өчен өстенлекле әһәмияткә ия проблеманы тасвиrlау;

2) күрсәтелгән проблеманы хәл итү буенча тәкъдимнәрне нигезләү;

3) инициатив проектны гамәлгә ашыруның көтелгән нәтижәсөн (көтелгән нәтижәләрен) тасвиrlау;

4) инициатив проектны гамәлгә ашыруга кирәклө чыгымнарың алдан исәпләве;

5) инициатив проектны гамәлгә ашыруның планлаштырыла торган сроклары;

6) әлеге проектны гамәлгә ашыруда кызыксынуы затларның планлаштырыла торган (мөмкин булган) финанс, мөлкәт һәм (яисә) хезмәт катнашуы турында белешмәләр;

7) инициатив түләүләрнең планлаштырылган күләменнән тыш, әлеге акчаларны инициатив проектны гамәлгә ашыруга куллану күздә тотылган очракта, жирле бюджет акчалары күләменә күрсәту;

8) жирлек территориясенә яисә аның чикләрендә инициатив проект гамәлгә ашырылачак өлешенә бистә Советының норматив хокукый актында билгеләнгән тәртип нигезендә күрсәту;

9) бистә Советының норматив хокукый актында каралган башка белешмәләр.

4. Жирлек башкарма комитетына кертелгәнче инициатива проекты гражданнар жыенында, жыелышында яисә конференциясенең инициатив проект турында фикер алышу, жирлек яки аның өлеше халкының мәнфәгатьләрене туры килүен, инициатив проектны гамәлгә ашыруның максатка ярашлылыгын билгеләү, шулай ук гражданнар жыенында, жыелышында яисә конференциясенең инициатив проектны хуплау турында карап кабул итү максатларында каралырга тиеш. Шул ук вакытта бер жыенда, бер жыелышта яки гражданнарың бер конференциясенең берничә инициативалы проект каралырга мөмкин.

Жирлек Советының норматив хокукый акты белән гражданнарны сораштыру, аларның имзаларын жыю юлы белән инициатив проектка ярдәм итү мәсьәләсө буенча гражданнарның фикерен ачыклау мөмкинлеге каралырга мөмкин.

Инициатив проектны гамәлгә керткәндә проектның инициаторлары бистә Башкарма комитетына гражданнарның жыене, жыелышы яисә конференциясе беркетмәсөн, гражданнарның сораштыру нәтижәләрен һәм (яисә) гражданнарның инициатив проектка бистә халкы яисә аның өлеше тарафыннан ярдәм күрсәтүне раслый торган имзалар документлар беркетелә.

5. Муниципаль берәмлеге сайтында “Интернет” мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендә бистә башкарма комитетына инициатив проект керткән мәгълүмат кергән көннән алып өч эш көне эчендә урнаштырылырга һәм әлеге статьяның З өлешенде күрсәтелгән белешмәләрне, шулай ук проектның инициаторлары турында мәгълүмат бастырып чыгарылырга (халыкка

житкерелергә) һәм урнаштырылырга тиеш.

Бер ук вакытта гражданнар үзләренең кисәтүләрен һәм тәкъдимнәрен аларны тәкъдим итү срогын курсәтеп, башкарма комитетка хәбәр итә. Узләренең искәрмәләрен һәм тәкъдимнәрен уналты яшькә житкән бистә халкы жибәрергә хокуклы. Курсәтелгән мәгълүматны «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендә урнаштыру мәмкинлеге булмаган очракта, курсәтелгән мәгълүмат әлеге жирлек составына әлеге жирлек көргөн муниципаль район сайтында урнаштырыла.

6. Инициатив проект жирлек башкарма комитеты тарафыннан көртелгән көннән алыш 30 көн эчендә каралырга тиеш. Муниципаль берәмлекнең Башкарма комитеты инициатив проектны карау нәтижәләре буенча тубәндәге каарларның берсен кабул итә:

1) инициатив проектны хупларга һәм аның өстендә эшне жирле бюджет турындагы каар белән каралган бюджет ассигнованиеләре чикләрендә жирле бюджет проектын төзу һәм карау тәртибенә (жирле бюджет турындагы каарга үзгәрешләр кертү) ярашлы максатлар тәртибендә дәвам итәргә;

2) инициатив проектны хуплаудан баш тартырга һәм инициатив проектны хуплаудан баш тарту сәбәпләрен курсәтеп, аны проект инициаторларына кайтарырга.

7. Жирлек Башкарма комитеты тубәндәге очракларның берсендә инициатив проектны хуплаудан баш тарту турында каар кабул итә:

1) инициатив проектны кертүнен һәм аны карауның билгеләнгән тәртибен үтәмәү;

2) инициатив проектның Россия Федерациясенең федераль законнары һәм башка норматив хокукий актлары таләпләренә, Россия Федерациисе субъектларның законнарына һәм башка норматив хокукий актларына, бистә Уставында туры килмәве;

3) жирле үзидарә органнарының кирәклө вәкаләтләре һәм хокуклары булмаганлыктан, инициатив проектны гамәлгә ашыру мәмкинлеге булмау;

4) инициатив түләүләре барлыкка килмәгән инициатив проектны гамәлгә ашыру өчен кирәклө чаралар күләмендә жирле бюджет акчалары булмау;

5) инициатив проектта тасвиirlанган проблеманы нәтижәлерәк хәл итү мәмкинлеге булу;

6) инициатив проектны конкурс сайлавын узмаган дип тану.

8. Жирлекнең башкарма комитеты, әлеге статьяның 7 өлешендәгэ 5 пункттында кааралган очракта, проект инициаторларына бергәләп инициатив проектны эшләп бетерергә тәкъдим итәргә, шулай ук аны үз компетенцияләре нигезендә башка муниципаль берәмлекнең яисә дәүләт органының жирле үзидарә органы каравына тәкъдим итәргә хокуклы.

9. Инициативалы проектларны тәкъдим итү, кертү, фикер алышу, карау, шулай ук аларны конкурс нигезендә сайлап алуны үткәру тәртибе жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

10. Россия Федерациисе субъекты бюджетыннан бюджетара трансферлар исәбеннән финанс ярдәме алу өчен тәкъдим итә торган инициатив проектларга карата инициатив проектлар булырга тиешле белешмәләр составына таләпләр, инициатив проектларны карау тәртибе, шул исәптән аларны хуплаудан баш тарту өчен нигезләр, мондый инициатив проектларны конкурс нигезендә сайлап алу тәртибе һәм критерийлары Татарстан Республикасы законы һәм (яисә) башка норматив хокукий акты нигезендә билгеләнә. Бу очракта әлеге статьяның 3, 6, 7, 8, 9, 11 һәм 12 өлешләрендәгэ таләпләр кулланылмый.

11. Әгәр жирлек башкарма комитетына берничә инициатива проекты көртелгән булса, шул исәптән өстенлекле проблемаларны тасвиirlау белән, жирлек башкарма комитеты конкурс нигезендә сайлап алуны оештыра һәм бу хакта проект инициаторларына хәбәр итә.

12. Инициатив проектларны конкурс нигезендә сайлап алуны үткәру коллегиаль органга (комиссиягә) йөкләнә, аны төзу һәм эшчәнлек тәртибе бистә Советының норматив хокукий акты белән билгеләнә. Коллегиаль орган

(комиссия) составы жирлекнен башкарма комитеты тарафыннан төзелә. Мондый чакта коллегиаль орган (комиссия) әгъзаларының гомуми санының яртысы Халық советы тәкъдимнәре нигезендә билгеләнергә тиеш. Проектның инициаторларына һәм аларның вәкилләренә конкурс нигезендә сайлап алуны уздырганда коллегиаль орган (комиссия) тарафыннан инициатив проектларны карауда катнашу һәм алар буенча үз позицияләрен бәян итү мөмкинлеге тәэмин итепергә тиеш.

13. Проект инициаторлары, жирлек территориясендә яшәүче башка гражданнар, гражданнар җыены, җыелышы яки конференциясе белән вәкаләтле затлар, шулай ук Россия Федерациясе законнары белән билгеләнә торган башка затлар инициативалы проектны Россия Федерациясе законнарына каршы килми торган рәвешләрдә гамәлгә ашыруны ижтимагый контролльдә тотарга хокуклы.

14. Инициатив проектның жирлек башкарма комитеты тарафыннан каралуы, инициатив проектны гамәлгә ашыру барышы, шул исәптән акчаларны куллану турында, аны гамәлгә ашыруда кызыксынучы затларның мәлкәти һәм (яисә) хезмәт катнашуы турында мәгълүмат «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чeltәre муниципаль берәмлек сайтында бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) һәм урнаштырылырга тиеш. Инициатив проектны гамәлгә ашыру йомгаклары турында жирлек Башкарма комитетының хисабы, инициатив проектны гамәлгә ашыру тәмамланган көннән алып 30 календарь көне эчендә муниципаль берәмлек сайтында "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация чeltәrendә бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) һәм урнаштырылырга тиеш. Күрсәтелгән мәгълүматны «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чeltәrendә урнаштыру мөмкинлеге булмаган очракта, күрсәтелгән мәгълүмат, составына әлеге жирлек көргөн муниципаль район сайтында урнаштырыла.».

7. 17 статьяда:

а) 9 өлешкә тубәндәге эчтәлекле 7 пункт өстәргә:

«7) инициатив проект турында фикер алышу һәм аны хуплау мәсьәләсе буенча карап кабул итү»;

б) тубәндәге эчтәлекле 10.1 өлеш өстәргә:

«10.1. Территориаль ижтимагый үзидарә органнары проект инициаторлары буларак инициатив проектны тәкъдим итә ала.».

8. 20 статьяның 5 өлешен тубәндәге редакциядә бәян итәргә:

«5. Генераль планнар проектлары, жирдән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдәләре проектлары, территорияне планлаштыру проектлары, территорияне ызанлау проектлары, территорияләрне төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, күрсәтелгән расланган документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тоткан проектлар, жир кишәрлекен яисә капиталъ төзелеш объектын файдалануның шартлыча рөхсәт ителгән төренә рөхсәт бирү турындагы караплар проектлары буенча рөхсәт ителгән төзелешнең чикле параметларыннан читкә тайпылуға, капиталъ төзелеш объектларын реконструкцияләүгә, жир кишәрлекләреннән һәм капиталъ төзелеш объектларыннан рөхсәт ителгән файдалануның бер төрен үзгәрту мәсьәләләренә, жирләрдән файдалануның һәм төзелешнең расланган кагыйдәләре булмаганды, мондый файдалануның башка тере үзгәргүгә рөхсәт бирү турындагы караплар проектларына шәһәр төзелеше эшчәnlеге турындагы законнар нигезендә гавами тыңлаулар яисә ижтимагый фикер алышулар уздырыла».

9. 21 статьяда:

а) 1 өлештә «һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары» сүзләреннән соң «инициатив проектларны керту һәм аларны карау мәсьәләләре буенча фикер алышу» сүзләрен өстәргә;

б) 2 өлешкә тубәндәге эчтәлекле абзац өстәргә:

«Инициатив проектлар керту һәм аларны карау мәсьәләләре буенча гражданнар җыелышында уналты яшькә житкән тиешле территориядә яшәүчеләр

катнашырга хокуклы. Инициатив проектларны керту мәсьәләләрен карау һәм тикшерү максатларында гражданнар жыелышын билгеләү һәм үткәру тәртибе бистә Советы карары белән билгеләнә»;

10. 23 статьяда:

а) 2 өлешкә тубәндәге эчтәлекле жөмлә өстәргә: «Гражданнардан инициатив проектка ярдәм итү турындагы фикерен ачыклау мәсьәләсе буенча сораштыруда жирлек яисә аның өлешендә яшәүче уналты яшькә житкән катнашучылар катнашырга хокуклы»;

б) 3 өлешкә тубәндәге эчтәлекле 3 пункт өстәргә:

«3) жирлектә яисә аның өлешендә уналты яшькә житкән яшәүчеләргә инициатив проектны гамәлгә ашыруда катнашырга тәгъдим ителә,-әлеге инициативалы проектка ярдәм итү турында гражданнарның фикерен ачыклау өчен»;

в) 5 өлештә:

- беренче абзацта «Жирлек советы» сүзләрен. Каарда» «Жирлек советы». Гражданнардан сорашып белешү уздыру өчен «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендә муниципаль берәмлек сайты файдаланылырга мөмкин. Каарда» сүзләренә алмаштырырга;

- тубәндәге эчтәлекле 6 пункт өстәргә:

«6) «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендә муниципаль берәмлек сайтыннан файдаланып гражданнардан сораштыру үткәрелгән очракта, сораштыруда катнашучыларны идентификацияләү тәртибе.»;

г) 7 өлешнең 1 пунктына «жирлек халкы өчен» сүзләрен өстәргә;

11. 33 статьяның 1 пунктына тубәндәге эчтәлекле 9.1 пункт өстәргә:

«9.1) жирлек башлыгы урынбасарын сайлау».

12. 40 статьяның 1 өлешендәге 7 пунктын тубәндәге редакциядә бәян итәргә:

«7) Россия Федерациясе халықара шартнамәсендә катнашучы, Россия Федерациясе гражданлыгы яки чит ил гражданлыгы туктатылу - чит дәүләт гражданы яки Россия Федерациясе гражданының чит ил территориясендә яшәвен раслый торган башка төр документы булганда, Россия Федерациясенең халықара шартнамәсе нигезендә, чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы, әгәр Россия Федерациясенең халықара шартнамәсендә башкасы каралмаган булса».

13. 45 статьяның 4 пунктын тубәндәге редакциядә бәян итәргә:

«4. Жирлек башлыгы урынбасары үз вәкаләтләрен азат ителгән яисә азат ителмәгән нигездә гамәлгә ашыра. Жирлек башлыгы урынбасарының эш шартлары жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

Дайми нигездә үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы жирлек башлыгының урынбасары тубәндәгеләргә эшләргә хокуклы түгел:

1) шәхсән яисә ышанычлы затлар аша эшкуарлык эшчәнлеге белән шөгыльләнергә;

2) коммерция яки коммерцияле булмаган оешма белән идарә итүдә катнашу, тубәндәге очраклардан тыш:

а) сәяси партия белән идарә итүдә, һөнәри берлек органы, шул исәптән жирле үзидарә органында, муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе аппаратында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органы тарафыннан түләүсез нигездә катнашу, башка иҗтимагый оешма, торак, торак-төzelеш, гараж кооперативлары съездында (конференциясендә) яисә гомуми жыелышында, күчемсез мөлкәт милекчеләре ширкәтендә катнашу;

б) коммерциягә карамаган оешма идарәсендә (сәяси партия белән идарә итүдә катнашудан тыш, һөнәри берлек органы, шул исәптән жирле үзидарә органында, муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе аппаратында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органы, Татарстан Республикасы

законында билгеләнгән тәртиптә башка ижтимагый оешманың, торак, торактөзелеш, гараж кооперативларының, күчемсез мәлкәт милекчеләре ширкәтләренең съездында (конференциясендә) яисә гомуми жыелышында катнашудан тыш) катнашу;

в) Россия Федерациисе субъекты муниципаль берәмлекләр советында, муниципаль берәмлекләрнең бүтән берләшмәләрендә, шулай ук аларның идарә органнарында муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә тапшыру;

г) муниципаль берәмлек муниципаль берәмлекнә гамәлгә куючы (катнашучы) муниципаль берәмлек булган оешма идарә органнарында һәм ревизия комиссиясендә оешманы гамәлгә куючы (акционер) тарафыннан оешманы гамәлгә куючының вәкаләтләрен муниципаль берәмлек исеменнән гамәлгә ашыру тәртибен йә муниципаль милектәге акцияләр (устав капиталындагы өлешләр) белән идарә итү тәртибен билгели торган муниципаль хокукий актлар нигезендә түләүсез нигездә тапшыру:

д) федераль законнарда каралган башка очраклар;

3) укытучы, фәнни һәм башка иҗат эшчәнлегеннән тыш, башка түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнергә. Шул ук вакытта укытучылар, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлек бары тик чит дәүләтләр, халықара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданнары һәм гражданлығы булмаган затлар акчалары исәбеннән генә финанслана алмый, әгәр Россия Федерациисенең халықара шартнамәсендә яисә Россия Федерациисе законнарында башкасы каралмаган булса;

4) Россия Федерациисенең халықара шартнамәсендә яисә Россия Федерациисе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительләр яисә күзәтү советлары, коммерциячел булмаган хөкүмәтнеке булмаган чит ил оешмалары һәм Россия Федерациисе территориясендә аларның структур бүлекчәләре составына керергә.

Дайми нигездә үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыручи җирлек башлыгының урынбасары гражданлық, административ яисә жинаять эше буенча яки административ хокук бозу турындагы эш буенча яклаучы яки вәкил (законлы вәкиллек очракларыннан тыш) сыйфатында катнаша алмый.

Жирлек башлыгы урынбасары "Коррупциягә каршы көрәш турында" 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш. Жирлек башлыгы урынбасарының вәкаләтләре «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның көрәшнәрен башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, "Аерым категориядәге затларга Россия Федерациисе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлар (кертемнәр) булдыруны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында" 2013 елның 7 маендан 79-ФЗ номерлы Федераль законында билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәмәгән очракта вакытыннан алда туктатыла, "Россия Федерациисендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда башкасы каралмаган булса. Жирлек башлыгы урынбасары вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле башка чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә".

14. 46 статьяда:

а) 1 өлешнең 9 пунктын тубәндәге редакциядә бәян итәргә:

«9) Россия Федерациисе халықара шартнамәсендә катнашучы-Россия Федерациисе гражданлығы яки чит ил гражданлығы туктатылса - аның нигезендә чит ил гражданы булу яисә Россия Федерациисе гражданының чит дәүләт территориясендә дайми яшәү хокукун раслаучы бүтән документ, Россия Федерациисе халықара шартнамәсе нигезендә җирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы чит ил гражданы, әгәр Россия Федерациисенең халықара

шартнамәсендә башкасы каралмаган булса, жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы.»

б) 1 өлешнең 13 пунктын төшелереп калдырырга.

15. 49 статьяда:

а) 3 пунктны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«3) территориаль планлаштыру, жирдән һәм башка табигый ресурслардан файдалану, әйләнә-тирә табигый мөхитне саклау өлкәсендә:

- жирлекнең генераль планы проектын һәм башка шәһәр төзелеше документациясе проектларын әзерли һәм жирлек Советына раслауга кертә, аларның үтәлешен тәэммин итә;

- шәһәр чикләрендә урнашкан жир кишәрлекенең шәһәр төзелеше планын бирә, моңа Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очраклар керми, поселок территорииясендә урнашкан төзелеш, реконструкция, капиталь төзелеш объектларын гамәлгә ашырганда объектларны эксплуатациягә кертүгә рөхсәт бирә;

- муниципаль милектәге жирләрдән рациональ файдалануны һәм саклауны планлаштыра һәм оештыра;

- жирлек территориясендә жирлек участокларын урнаштыру Советы карары белән законнарда билгеләнгән тәртиптә тапшыра һәм кире ала;

- жирлек чикләрендә муниципаль жир контролен гамәлгә ашыра;

- муниципаль урман контролен гамәлгә ашыра;

- Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очракларда биналарны, корылмаларны карый һәм мондый карау барышында ачыкландыру хокук бозуларны бетерү түрүнде тәкъдимнәр бирә;

- халықка экологик хәл түрүнде хәбәр итә, табигатьтән файдалану түрүндагы законнарны бозучы әйләнә-тирә мөхиткә куркыныч тудыручи предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар гамәлләре түрүнде тиешле органнарга хәбәр итә;

- жирлек территориясендә жирле әһәмияттәге дәвалалу-савыктыру урыннарын һәм курортларны төзи, үстерә һәм саклауны тәэммин итә, шулай ук жирле әһәмияттәге маҳсус сакланылучы табигать территорияләрен саклау һәм алардан файдалану өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыра;

- жирлек ихтыяжлары өчен ясалма жир кишәрлекләре булдыру өчен кирәкле эшләрне башкаруны тәэммин итә, федераль закон нигезендә ясалма жир кишәрлекеге төзү түрүнде шартнамә төзү хокукуна ачык аукцион үткәрә;

- комплекслы кадастр эшләрен башкаруда федераль закон нигезендә катнаша;

- индивидуаль торак төзелеше объектын яисә бакча йортын планлаштырыла торган төзү яисә реконструкцияләү түрүнде хәбәрнамәдә индивидуаль торак төзелеше объектының яисә бакча йортын урнаштыруның мөмкин булуы түрүнде хәбәр итә, индивидуаль торак төзелеше объектының яисә бакча йортының билгеләнгән параметрларга туры килмәве һәм (яисә) индивидуаль торак төзелеше объектының жир кишәрлекенең бакча йортын урнаштыруның рөхсәт ителмәве түрүнде, төзелгән яисә реконструкцияләнгән индивидуаль торак төзелеше объектының, бакча йортының индивидуаль торак төзелеше объектларын яисә авыл жирлекләре территорияләрендә урнашкан жир кишәрлекләрендә бакча йортларын төзегендә, реконструкцияләгендә шәһәр төзелеше эшчәнлеге түрүндагы закон таләпләрене туры килүе яисә туры килмәве түрүнде белдерү, үз белдеге белән төзелгән корылманы жимерү түрүнде шартнама жимерү яисә аны капиталь төзелеш объектларын төзүнең рөхсәт ителгән, реконструкцияләүнең жир белән файдалану һәм төзелеш алыш бару кагыйдәләрендә, территорияне планлаштыру документларында яисә федераль законнарда билгеләнгән капиталь төзелеш объектлары параметрларына карата мәжбүри таләпләргә туры китерү түрүнде шартнама жимерү яисә аны капиталь төзелеш объектларын параметрларына карата мәжбүри таләпләргә туры китерү), максатчан билгеләнеш буенча

файдаланылмың торган яисә Россия Федерациясе законнарын бозып файдаланыла торган жири кишилген алу турындағы қарар кабул итә, үз белдеге белән төзелгән корылманы жимерүне яисә аны Россия Федерациясе шәһәр төзелеше кодексында қаралған очракларда билгеләнгән таләпләргә туры китеүнә гамәлгә ашыра;

- жирлек территориясендә элек исәпкә алынған күчесез милек объектларының хокук ияләрен ачыклау буенча қаралар күрә һәм үткәрә, күчесез мәлкәтнең бердәм дәүләт реестрына кертү өчен күчесез мәлкәт объектларының хокукка ия булучылары турында белешмәләр жибәрә»;

б) 4 пункттың 7 абзацын яңа редакциядә бәян итәргә:

«-жирлекнең торак пунктлары чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеге һәм аларда юл хәрәкәте куркынычсызлығын тәэммин иту, парковкалар (парковка урыннары) төзүне һәм аларның эшләвен тәэммин итүне, автомобиль транспортында, шәһәр жири өстө электр транспортында һәм жирлекнең торак пунктлары чикләрендә юл хужалығында муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, юл хәрәкәтен оештыру, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һәм юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә Россия Федерациясе законнары нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру»;

в) 9 пункттың 2 абзацын яңа редакциядә бәян итәргә:

«Россия Федерациясендә дәүләт контроле (кузәтчелеге) һәм муниципаль контроль турында» 2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләрен кулланып, федераль законнарда қаралған мәсьәләләр буенча муниципаль контрольне оештыру һәм гамәлгә ашыру;»

г) 10 пунктта түбәндәге эчтәлекле абзацлар өстәргә:

«- полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләгән хезмәткәргә һәм аның гайлә әгъзаларына хезмәткәр тарафыннан күрсәтелгән вазыйфаны биләп торган чорда торак урыны бирә;

- алкогольле, наркотик яки башка токсик исереклек хәлдә булған затларга ярдәм күрсәту қараларын гамәлгә ашыру»;

16. 50 статья түбәндәге эчтәлекле 7 өлеш өстәргә:

«7. Жирлек Башкарма комитеты житәкчесе Россия Федерациясе гражданлығын яки чит ил гражданлығы тұктату турында язма рәвештә хәбәр итәргә тиеш - Россия Федерациясе халықара шартнамәсендә катнашучы-Россия Федерациясе гражданлығы яки чит ил гражданлығы тұктатылса - аның нигезендә чит ил гражданы булу яисә Россия Федерациясе гражданының чит дәүләт территориясендә даими яшәү хокуқын раслауучы бүтән документ, Россия Федерациясе халықара шартнамәсе нигезендә жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуқлы чит ил гражданы, әгәр Россия Федерациясенең халықара шартнамәсендә башкасы қаралмаган булса, жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуқлы, бу турыда билгеле булған көнне, Россия Федерациясе яки чит ил гражданлығы тұктатылған, чит дәүләт гражданлығы яки башка документ алу билгеле булғаннан соң биш әш көннән дә соңға калмыйча".

17. 54 статьяның 1 өлешендәге 8 пункттың түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«8) Россия Федерациясе халықара шартнамәсендә катнашучы-Россия Федерациясе гражданлығы яки чит ил гражданлығы тұктатылса - аның нигезендә чит ил гражданы булу яисә Россия Федерациясе гражданының чит дәүләт территориясендә даими яшәү хокуқын раслауучы бүтән документ, Россия Федерациясе халықара шартнамәсе нигезендә жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуқлы чит ил гражданы, әгәр Россия Федерациясенең халықара шартнамәсендә башкасы қаралмаган булса, жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуқлы.»

18. 62 статьяның IX бүлегендә. "Жирлек башлығының һәм аның даими нигездә әшләүче урынбасарының социаль һәм башка гарантияләрен" яңа редакциядә бәян итәргә:

**«ІХ БҮЛЕК. ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫНЫң ҢӘМ БАШКА МУНИЦИПАЛЬ
ВАЗЫЙФАЛАРЫН БИЛӘҮЧЕ ЗАТЛАРНЫң СОЦИАЛЬ ҢӘМ БАШКА
ГРАНТИЯЛӘРЕ»**

62 статья. Даими нигездә эшләүче жирлек башлыгы һәм аның урынбасары
эшчәнлегендә социаль һәм башка гарантияләр

1. Даими нигездә эшләүче жирлек башлыгына, жирлек башлыгы
урынбасарына тубәндәгеләр гарантияләнә:

1) вазыйфаи вәкаләтләрен үтәүне тәэммин итә торган эш шартлары
муниципаль хокукий актлар нигезендә;

2) затның муниципаль вазыйфасы биләгән муниципаль берәмлек жирле
үзидарә органнарының вазыйфаи затлары тарафыннан беренче чиратта кабул
итү хокуки;

3) жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан кабул ителгән хокукий
актларга totkarlyksız керү хокуки;

4) жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча вәкаләтләрне үтәү өчен кирәкле,
жирлек территориясендә урнашкан жирле үзидарә органнарыннан, ә федераль
законнарда каралган барлык милек рәвешләрендәге оешмалардан, ижтимагый
берләшмәләрдән һәм аларның вазыйфаи затларыннан муниципаль хокукий
актларда билгеләнгән тәртиптә мәгълүмат һәм материаллар алу хокуки;

5) үз вакытында һәм тулы күләмдә акчалата бүләкләү алуға хокуки;

6) эш (хезмәт) вакытының нормаль дәвамлылығын билгеләү, ял қеннәрен
һәм эш көне булмаган бәйрәм қеннәрен бириү, шулай ук ел саен түләнә торган тәп
һәм өстәмә отпускларны тәэммин итә торган ял;

7) жирлек башлыгы һәм аның гайлә әгъзаларына медицина хезмәте күрсәту,
шул исәптән пенсиягә чыкканнан соң;

8) муниципаль вазыйфа зат тарафыннан биләү чорында яисә аны
туктатканнан соң авыру очрагында, яисә хезмәткә сәләтне югалткан очракта,
әмма ул вазыйфаи бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә барлыкка килгән мәжбүри
дәүләт социаль иминиятләштерүе;

9) федераль законнар нигезендә Татарстан Республикасы законы белән
билгеләнгән тәртиптә һәм шартларда пенсия белән тәэммин итү, шулай ук жирлек
башлыгының гайлә әгъзаларын һәм район башлыгы урынбасарын пенсия белән
тәэммин итү, вазыйфаи вәкаләтләрен үтәүгә бәйле рәвештә башланган очракта,
федераль законнар нигезендә пенсия белән тәэммин итү;

10) федераль законнарда һәм муниципаль хокукий актларда билгеләнгән
очракларда, тәртиптә һәм шартларда аларның вазыйфаи вәкаләтләрен үтәүгә
бәйле рәвештә аның гайлә әгъзаларына көч кулланудан, янаулардан һәм башка
хокуксыз гамәлләрдән яклау;

11) хезмәт командировкаларына бәйле чыгымнарны каплау;

12) үз вәкаләтләрен гамәлгә ашырганда транспорт хезмәте күрсәту, шулай ук
муниципаль хокукий актларда билгеләнгән тәртиптә биләгән вазыйфасына бәйле
рәвештә шәхси транспортны хезмәт максатларында файдаланган өчен
компенсация.

2. Әлеге Устав нигезендә жирлек башлыгыны һәм аның урынбасарына хезмәт
өчен түләү айлык акчалата бүләкләү рәвешендә башкарыла. Даими нигездә
эшләүче жирлек башлыгына һәм башлык урынбасарына, әгәр Татарстан
Республикасының норматив актларында башкасы каралмаган булса, айлык
акчалата бүләкләүдән тыш, муниципаль хокукий актлар белән өстәмә рәвештә
түләүләр «Муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутаты, жирле
үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, Татарстан Республикасында жирле
үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру
гарантияләре турында» 2009 елның 12 февралендәге 15-ТРЗ номерлы Татарстан
Республикасы Законы нигезендә билгеләнә.

3. Даими нигездә эшләүче жирлек башлыгына һәм аның урынбасарына
акчалата бүләкләүне саклап, еллык түләүле отпуск бирелә. Даими нигездә

эшләүче жирлек башлыгына һәм аның урынбасарына ел саен түләнә торган отпүск төп һәм өстәмә түләүле ялдан тора.

Дайми нигездә эшләүче жирлек башлыгы һәм аның урынбасарына 30 календарь көн дәвамында ел саен бирелә торган төп түләүле ял бирелә, дәвалануга пособие ике айлық акчалата түләү белән бирелә.

Тиешле еллар эшләгән өчен ел саен өстәмә түләүле отпускның дәвамлылығы муниципаль вазыйфанды, муниципаль хезмәт вазыйфасын, шулай ук дәүләт вазыйфасын һәм дәүләт граждан хезмәте вазыйфасын биләгән һәр ел өчен бер календарь көн исәбеннән исәпләнә. Ел саен бирелә торган түләүле отпүск һәм тиешле еллар эшләгән өчен ел саен бирелә торган өстәмә отпускның гомуми озынлығы 45 календарь көннән дә артмаска тиеш.

Еллык түләүле отпүск өлешләр буенча бирелергә мөмкин, шул ук вакытта ялның бер өлеше 14 календарь көннән дә ким булмаска тиеш.

4. Муниципаль вазыйфанды дайми нигездә биләгән затның вәкаләтләре вакыты гомуми хезмәт стажына, шулай ук законнар нигезендә дәүләт граждан хезмәте стажына һәм муниципаль хезмәт стажына исәпләнә.

5. Үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен жирлек башлыгы һәм дайми нигездә эшләүче урынбасарына жиһазлар һәм элемтә чаралары белән жиһазландырылган хезмәт урыны бирелә, шулай ук аларның әлеге Устав нигезендә билгеләнгән башка гарантияләр билгеләнергә мөмкин».

19. 63 статьяны тубәндәге редакциядә бәян итәргә:

«1. Үз вәкаләтләрен дайми нигездә гамәлгә ашыра торган жирлек Советы депутатына, башка вазыйфаи затларга бирелә торган социаль һәм башка гарантияләр «Татарстан Республикасында вәкиллекле орган депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында» 2009 елның 12 февралендәге 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы һәм жирлеге Советы карарлары белән билгеләнә.

2. Жирлек Советы депутатына үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен, айга дүрт әш көне дәвамлылығы белән эшләү урынын (вазыйфасын) саклау гарантияләнә».

20. 70 статьяда:

а) 1 өлешнең 2 пунктын тубәндәге редакциядә бәян итәргә:

«2) жирлек Советының норматив һәм хокукий актлары»;

б) статьяны 6.2 пункт белән тулылындырырга:

«6.2. Муниципаль норматив хокукий актларда эшкуарлык һәм башка икътисадый эшчәнлекне гамәлгә ашыруга һәм аларның үтәлешен бәяләүгә бәйле булган мәжбүри таләпләрне куллануны билгеләү һәм бәяләү тәртибе муниципаль контроль қысаларында административ җаваплылыкка тарту, лицензияләр һәм башка рөхсәтләр, аккредитацияләр, бәяләүнең һәм экспертизаның башка рәвешләре (алга таба - мәжбүри таләпләр) муниципаль норматив хокукий актлар белән "Россия Федерациясендә мәжбүри таләпләр турында" 2020 елның 31 июлендәге 247-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән мәжбүри таләпләрне куллануны билгеләү һәм бәяләү принципларын исәпкә алып билгеләнә.

21. 73 статьяның 4 һәм 5 өлешен яңа редакциядә бәян итәргә:

«4. Эшкуарлык һәм башка икътисадый эшчәнлек субъектлары өчен яңа таләпләрне билгели торган яисә муниципаль норматив хокукий актларда элек каралган мәжбүри таләпләрне үзгәртә торган муниципаль норматив хокукий актлар проектлары, инвестиция эшчәнлеге субъектлары өчен бурыйчлар, жирле үзидарә органнары үткәрә торган җайга салу йогынтысын Татарстан Республикасы законы нигезендә муниципаль норматив хокукий актларда билгеләнгән тәртиптә тубәндәгечә бәяләнәргә мөмкин, моңа тубәндәгеләр керми:

1) жирле салымнар һәм җыемнар билгели, үзгәртә, туктатып тора, юкка чыгара торган норматив хокукий актлар проектлары;

2) жирлек Советының бюджет хокук мәнесәбәтләрен җайга салучы норматив хокукий актлар проектлары.

3) гадәттән тыш хәлләр режимнары гамәлдә булган чорда табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрне бетерү максатларында эшләнгән норматив хокукий актлар проектлары.

5. Муниципаль норматив хокукий актлар проектларының җайга салу йогынтысын бәяләү эшкуарлык һәм башка икътисадый эшчәнлек субъектлары өчен артык бурычлар, тыюлар һәм чикләүләр кертә торган яисә аларны кертугә этәрә торган нигезләмәләрне, шулай ук эшкуарлык һәм башка икътисадый эшчәнлек субъектларының һәм жирле бюджетларның нигезләнмәгән чыгымнары барлыкка килүгә ярдәм итә торган нигезләмәләрне ачыклау максатларында уздырыла».

22. 77 статьяны яңа редакциядә бәян итәргә:

«77 статья. Муниципаль хокукий актларны бастырып чыгару (халыкка житкерү) һәм аларның үз көченә керүе тәртибе.

1. Жирлек Советы каарлары, жирлек башлыгы имза салган көннән соң 10 үз көченә керә, әгәр каар белән башкасы билгеләнмәгән булса,.

Салымнар һәм жыемнар турсында Жирлекнең хокукий актлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә.

Жирлек Уставын кабул итү яисә әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турсында Советы каарлары федераль законда, әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Жирлек башлыгының, Жирле үзидарәнең башка вазыйфаи затларының хокукий актлары, әгәр актларда башкасы билгеләнмәгән булса, аларга кул күелган көннән үз көченә керә.

3. Жирле үзидарә органнары арасында төzelә торган оешмаларның хокукий статусын билгели торган кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагыла торган муниципаль норматив хокукий актлар, шулай ук жирле үзидарә органнары арасында төzelә торган килешүләр рәсми басылып чыкканнан (халыкка житкергәннән) соң үз көченә керә.

Жирле үзидарә органнары арасында төzelгән муниципаль хокукий актны яисә килешүне рәсми бастырып чыгару аның тулы текстын әлеге жирлектә таратыла торган вакытлы матбулат басмасында беренче бастырып чыгару булып санала.

Муниципаль хокукий актларны һәм килешүләрне рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) өчен жирле үзидарә органнары “Интернет” челтәре басмасыннан файдаланырга хокуклы. Муниципаль хокукий актның тулы тексты рәсми челтәр басмасында басылып чыккан (урнаштырылган) очракта, басмада аңа карата күләмле график һәм таблицалар күшымталар басмада уздырылмаска да мөмкин.

4. һәр муниципаль хокукий актта аның реквизитлары: исеме, имза салу датасы (жирлек Советы кабул иткән хокукий актлар өчен - шулай ук аны жирлек Советы кабул иткән дата), теркәү номеры, хокукий актны имзалаган вазыйфаи зат исеме булырга тиеш.

5. Жирлек бюджеты, аның үтәлеше турсында хисап хакында, жирле салымнар һәм жыемнар билгеләү турсында каар, жирлек Советы регламенты, жирлек Советы, жирлек башлыгы тарафыннан кабул ителгән башка норматив хокукий актлар, аларны имзалаган көннән алып жиде көн эчендә рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш, моңа федераль закон белән таратылуы чикләнгән белешмәләр булган муниципаль хокукий актлар яисә аларның аерым нигезләмәләре керми.

6. Муниципаль сайлаулар, жирле референдум, жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш би्रү, чикләрне үзгәртү, жирлекне үзгәртү, жирлек башлыгын һәм аның урынбасарын сайлау мәсьәләсе буенча норматив хокукий

актлар һәм законнар нигезендә башка актлар мәжбүри басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

7. Законнар яисә әлеге Устав нигезендә бастырып чыгару (халыкка житкерү) мәжбүри булмаган норматив булмаган муниципаль хокукый актлар, аларны чыгарган органнар яисә җирле үзидарә вазыйфаи затлары карары буенча тына бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) мөмкин.

8. Бастырып чыгарганды (халыкка житкергендә) муниципаль хокукый актның реквизитлары күрсәтелә.

9. Муниципаль хокукый актларны рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) түбәндәге юллар белән гамәлгә ашырыла:

- Жирле үзидарә органнары тарафыннан гамәлгә куелган массакүләм мәгълүмат чарапарында яки җирлек территориясендә таратыла торган башка массакүләм мәгълүмат чарапарында бастырып чыгарыла. Хокукый акт текстын башка массакүләм мәгълүмат чарапарында бастырып чыгарганды, әлеге документның рәсми булуы хакында тамга булырга тиеш;

- җирлек халкына хокукый акт текстын үзәкләштерелгән тәртиптә тарату (тарату), шул исәптән маҳсус басма рәвешендә дә;

- хокукый акт текстын авыл җирлеге территорииясендә маҳсус мәгълүмат стендларында урнаштыру. Күрсәтелгән стендларның саны һәм аларның урнашу урыннары җирлек Советы тарафыннан раслана һәм җирлек гражданнары тарафыннан муниципаль хокукый акт тексты белән тоткарлыксыз танышу мөмкинлеген тәэммин итәргә тиеш;

- "Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталы" (PRAVO.TATARSTAN.RU), шулай ук Россия Юстиция министрлыгы порталында "Россия Федерациясендә норматив хокукый актлар" (<http://pravo-minjust.ru>) урнаштырыла.

10. Муниципаль хокукый актны бастырып чыгарганды (халыкка житкергендә) массакүләм мәгълүмат чарасының чыгу датасы яки тиешле актны халыкка житкерү датасы турында белешмәләр күрсәтелергә тиеш, алар актны җибәрә башлау (тарату) датасына яки аны мәгълүмат стендында урнаштыру датасына туры килергә тиеш.

11. Кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы, җирле үзидарә органнарының, муниципаль предприятиеләрнең һәм учреждениеләрнең хокукый статусын билгеләүче муниципаль норматив хокукый актлар, Татарстан Республикасы норматив хокукый актларының бердәм банкына кертү өчен, җирлек башлыгы тарафыннан Татарстан Республикасы Юстиция министрлыгына җибәрелә.

Жирлекнән муниципаль норматив хокукый актлары, шул исәптән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар җирле референдумда (гражданнар җыяенында) кабул ителгән Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлары регистрына кертелергә тиеш».

23. 77.1.1 статьясындағы 2 өлешенең 17 пунктын үз көчен югалткан дип танырга.

24. 86 статьяның 3 өлешен үз көчен югалткан дип танырга.

25. 89 статьяда:

а) 1 өлеш тексты буенча «торак пункт» сүзләреннән соң «(яисә аның территориясенең бер өлеше)» сүзләрен өстәргә»;

б) 2 өлештә «4.1 пункты» сүзләрен «4.1 һәм 4.3 пунктлары белән» сүзләренә алмаштырырга.

26. XIII бүлеккә түбәндәге эчтәлекле 89.1 статья өстәргә:

«89.1 статья. Инициатив проектларны гамәлгә ашыруны финанс яғыннан һәм башкача тәэммин иту

1. «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның ғомуми

принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 26.1 статьясында караптасу инициатив проектларны гамәлгә ашыруны финанс белән тәэммин итү чыганагы булып, муниципаль берәмлекнең тиешле чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәэммин итү максатларында Татарстан Республикасы бюджетыннан инициатив түләүләр һәм (яисә) бюджетара трансферлар күләмнәрен исәпкә алыш, инициатив проектларны гамәлгә ашыруга жирле бюджет турындагы карап белән караптасу инициативе тора.

2. Инициатив түләүләр дигәндә, конкрет инициативалы проектларны гамәлгә ашыру максатларында Россия Федерациясе законнары нигезендә ирекле нигездә туләнә торган һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә жирле бюджетка күчерелә торган гражданнарның, индивидуаль эшкуарларның һәм төзелгән юридик затларның акчалары аңлашыла.

3. Инициатив проект гамәлгә ашырылмаган очракта, инициатив түләүләр аларны жирле бюджетка күчергән затларга (шул исәптән оешмаларга) кайтарылырга тиеш. Инициатив проектны гамәлгә ашыру йомгаклары буенча инициатив проектны гамәлгә ашыру максатларында файдаланылмаган инициатив түләүләрнең калган өлеше барлыкка килгән очракта, күрсәтелгән түләүләр аларны жирле бюджетка күчергән затларга (шул исәптән оешмаларга) кайтарылырга тиеш.

Аларны жирле бюджетка күчерүне гамәлгә ашыруучы затларга (шул исәптән оешмаларга) кире кайтарылырга тиешле инициативалы түләүләр суммаларын исәпләү һәм кире кайтару тәртибе жирлек Советының норматив хокукий акты белән билгеләнә.

4. Инициатив проектларны гамәлгә ашыру шулай ук кызыксынган затларның ихтыяры һәм (яисә) хәзмәт катнашуы рәвешендә дә тәэммин итепергә мөмкин».

27. 96 статьяның 2 өлешен тубәндәге редакциядә бәян итәргә:

«2. Жирлек Уставы, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында жирлек Советы карапы аларны дәүләт теркәвенә алганнан соң рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) һәм, шулай ук «Россия Федерациясендә норматив хокукий актлар» (<http://pravo-minjust.ru>) порталында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендә Татарстан Республикасы хокукий мәгълүматының рәсми порталы»нда (PRAVO.TARSTAN.RU) урнаштыру юлы белән рәсми басылып чыкканнан соң (халыкка житкерелгәннән) үз көченә керә. Жирлек башлыгы, теркәлгән Уставы, Уставка өстәмәләр һәм үзгәрешләр керту турында жирлек Советы крарын, муниципаль берәмлекләрнең Уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органыннан жирле үзидарә Уставына, Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре Уставларының дәүләт реестрына үзгәрешләр керту турындагы хәбәрнамәләр көргән көннән алыш, 7 көн эчендә «Муниципаль берәмлекләр Уставларын дәүләт теркәве турында» 2005 елның 21 июлендәге 97-ФЗ номерлы Федераль законның 4 статьясындагы 6 өлешендә караптасу инициативе тора.

Тубән Мектама шәһәр тибындагы
бистә башлыгы

Р.А. Бадретдинов

